La bescha na vaccinada da Tumasch Planta resta per intant sü Jonvrai

Protesta cun success intschert

L'Uffizi chantunal per fats da veterinari nu tolerescha cha bes-chas na vaccinadas cunter la malatia da la lengua blaua as trategnan tanter bes-chas vaccinadas. La realisaziun da quista directiva federala nun es statta pussibla sün l'Alp Jonvrai da Scuol causa cha'ls opponents a quista decisiun han bloccà la via.

(anr/map) Grond trafic dad autos sülla via chi maina da Ftan sül territori da pas-ch da Scuol: Il veterinari chantunal e seis substitut insembel culla pulizia chantunala sun intenziunats da transportar davent da l'Alp Jonvrai la bescha da Tumasch Planta chi nun es vaccinada cunter la malatia da la lengua blaua. Divers paurs solidarics cul paur da Scuol sco eir ulteriurs simpatisants han pisserà cha la bescha resta là.

Respunsabiltà invers il cliaint e la bes-cha

Il schef da l'alp da bescha da Jonvrai, Fritz Caviezel, tradischa ch'el haja avisà al Chantun cha sün lur alp pasculescha eir bescha na vaccinada cunter la malatia da la lengua blaua: «Eu sun stat in dovair da far quai eir scha nossa società ha decis da tilla tolerar. Avant ün pêr dis m'han dumandà quels dal Chantun pervi dal transport cun veiculs ed her saira m'hana dit chi vegnan.» Sia incumbenza füss stat da chargiar sü la bescha cun agüd d'oters paurs. Ma adaquella nun esa gnü causa cha la via es gnüda bloccada da glieud chi s'ha declerada solidarica culla tenuta da Tumasch Planta. Quist posseda la pauraria da Chauenas sül territori da Scuol ed es ün adversari fervent dal obligatori da vaccinaziun: «No manain ün menaschi biodinamic ed eschan cunter vaccinaziuns chi nu fan dabsögn. Üna pauraria pitschna sco nossa es dependenta da la vendita directa dals prodots per pudair exister e no eschan debits invers noss cliaints da spordscher charn d'ota qualità.» El nun ha vaccinà seis 120 beschs (e neir seis muvel) cunter la malatia da la lengua blaua: «Ils uffizis per fats da veterinari nun han ingüns amuossamaints chi cumprouvan cha quista malatia es ün'epidemia e cha'ls vaccins dovrats sun admiss.» Ch'el vöglia esser possessur da bes-chas sanas e cha scha ün promil e mez da las bes-chas crappan d'üna malatia nu saja quai motiv per tilla declerar sco epidemia, agiundscha Tumasch Planta. El quinta dal squitsch, al qual el saja expost impustüt daspö il principi da gün cun duos decrets gnüts dal Chantun: «Id imnatschan cun ün chasti da 20 000 francs sco eir da serrar il menaschi e'l marchà. Cun quai es missa in dumonda l'existenza da mia pauraria perquai cha l'alpagiada fa oura in muntogna daplü d'ün mez on.» Als veterinaris chantunals imbütta Planta ch'els nu stübgian la problematica a fuond ma executeschan be las ledschas superiuras e nun hajan neir mâ tut serius sias annunzchas in scrit d'agnels chi sun crappats in seguit a la vaccinaziun fatta l'on passà. Il paur da Scuol muossa via sül fat cha plüs pajais vaschins desistan da la vaccinaziun obligatoria causa ch'ella cuosta bler e cha la malatia nun es privlusa. El suppuona cha davo la strategia federala (ed in consequenza eir davo quella chantunala) stetta la lobby da l'industria farmaceutica.

Respettar las reglas dal gö

Rolf Hanimann, veterinari chantunal, nun es stat enorm suprais da l'acziun da bloccada: «I'ns es cuntschaint ch'in Engiadina Bassa daja opposiziun a la vaccinaziun cunter la malatia da la lengua blaua. Davo lunga discussiun vaina fat retirada.» El admetta cha la situaziun saja statta tuot paschaivla eir scha las opiniuns sun cuntrarias. Cha'l Chantun nu vöglia sforzar da far la vaccinaziun: «Ils paurs chi nu tilla fan ston simplamaing chattar ün'otra soluziun per lur bes-chas co da tillas laschar pascular insembel cun las bes-chas vaccinadas.» Tenor Tumasch Planta es üna tala tenuta enorm teoretica: «Metter la bescha sün ün oter pas-ch ans cuosta fich bler, uschè chi nu'ns restess oter co da tilla laschar in stalla e sün nos areal da pauraria. Ma co n'haja lura da far aint fain per sur inviern?» El suppuona chi's tratta davart dal Chantun d'üna tactica chi sforza finalmaing il paur da far la vaccinaziun. Rolf Hanimann insista sül dret federal e manaja chi's possa bainschi müdar adüna las reglas d'ün gö ma brichafat dürant il gö. Sandra Roner, paura da Sent, es solidarica cun Tumasch Planta e manaja cha l'acziun da protesta haja gnü success. Steivan Meyer s'ha partecipà cun sia duonna Margaritta e lur figl Fadri a la bloccada da la via: «Eu sun paur da muvel e til n'ha vaccinà sainza persvasiun. Id es bain exagerà da sforzar tras üna vaccinaziun chi'd es casuala e chi ha fat daplü don co nüz.» El manzuna seis trais vadels nats morts. Sia duonna, artitsta, discuorra perfin d'ün mordraretsch da las bes-chas e tradischa ch'ella haja realisà üna sculptura chi muossa quai. Sybille Köldener es gnüda nan dal Puschlav e sustegna plainamaing la protesta: «Nossas bes-chas ston esser tant fermas chi pon cumbatter svess la malatia. L'antibiotica tillas indeblischa ed infetta la charn, ün fat chi nu vain tut serius.» Ulteriurs simpatisants, tuots adversaris da la vaccinaziun, sun gnüts nanpro dals chantuns Sviz, San Galla, Turgovia e Zug ingio chi s'ha chattà soluziuns flexiblas pels paurs renitents. Tschels partecipants d'eiran cliaints da Planta.

Avegnir intschert

Il veterinari chantunal nun ha tradi co cha quist cas dess gnir scholt. Chi detta uossa ün nouv güdicat da la situaziun e chi's vezza lura co chi giarà inavant, ha'l manià. Tumasch Planta ha constatà cha las posiziuns da las duos varts s'han indüridas. El ha l'intenziun d'inoltrar ün'inquisiziun penala cunter l'agir dal veterinari chantunal. Il bilantsch da l'acziun sün l'Alp Jonvrai es tenor el positiv: «Perder nu pudaina nüglia ed alch vaina guadagnà per la chosa svess. Da sentir solidarità e sustegn moral ha fat bain.»

Tumasch Planta, il possessur dal bain da Chauenas sur Scuol, s'oppuona a l'obligatori da vaccinaziun.
fotografia: Mario Pult

ENGADINERPOST SA 27. JUNI 2009